

Eteläpatterin kaivanto Pikkupor-
tin bastionin itäpuolella.

Pääportin edusta.

Kesä 1964, K. Hakli

Eteläpatterin kaivanto Pikkuportin bastionin itäpuolella

Täytemaa muurin edustalla sisälsi puunjuuria, multaa, hiekkaa ja tiilimurskaa. Tiilenkappaleita oli kerroksena tasossa + 76.65 - 76.45, koko 14 x 6 cm. Muurin alapinta oli tasossa + 76.40 ja lepää hirsirakenteiden päällä. Hirsien välissä oleva maa sisälsi hiekkaa, multaa ja puunjuuria tasoon + 76.00, josta alkaa hiesukerros.

Muurin edustalla täytemaassa oli lahoja hirsiä (vrt. piirros), tasossa + 76.27. Pikkuportin bastionin alla n. 15 cm:n pituudelta itä-länsisuunnassa ja n. metrin etäisyydellä eteläpatterin muurista oli n. 30 cm paksu hirsi. Kaksi ohuempaa hirttä (n. 20 cm) muurin kulman kohdalla pohjois-eteläsuunnassa tasossa + 76.22, sekä siihen kohtisuorassa samassa tasossa yksi hirsi itäpuolella, n. puolitoista metriä pitkä. Tämän hirren eteläpuolella on kaksi pystypaalia, tasolla + 76.40, niiden etäisyys muurista on 130 cm.

Pikkuportin bastionin nurkasta 140 cm päässä muurista ulkonee n. metrin levyinen epäsäännöllinen muuraus suunnilleen tasoissa + 77.60 - + 76.60. Tämän muuriulkoneman länsireunan kohdalta lähtee sauma eteläpatterin muurin alle. Tämä sauma näkyy jakavan muurin alla olevan hirsistön eri systeemeiksi. Sauman länsipuolella oli n. 40 cm paksu sidehirsi jonka eteläpää oli bastionin anturan vieressä tasossa + 76.48, sen alla oli juoksuhirsi n. 120 cm muurin ulkoreunasta muurin alle, sen itäpää on kyseisen sauman kohdalla, länsipää menee bastionin alle. Sauman itäpuolella oli kahdeksan sidehirttä vierä vieressä tasossa + 76.59. Ne päättyivät kaikki n. 250 cm päähän muurin ulkopinnasta. Niiden alla oli yksi juoksu, jonka länsipää oli muurissa olevan sauman kohdalla, itäpää kaivannossa

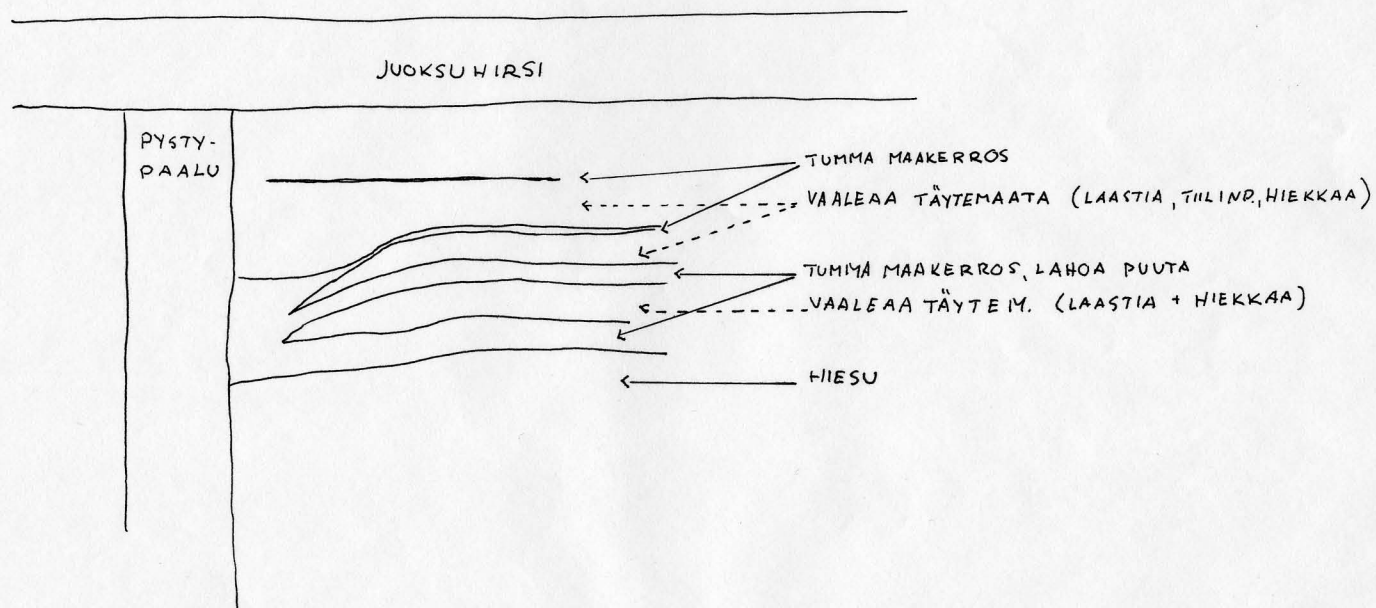
olevan suuren kiven kohdalla (vrt. piirustus). Muurin pohjakivien alapinnalla oli laastia, maa hirsien välissä sisälsi hiekkaa, multaa ja puunjuuria ja hirsien alla, tasosta + 76.20 alkaa kova hiesukerros. Juoksuhirret muurin alla olivat ~~siksi~~ osaksi painuneet hiesukerroksen sisään.

Pääportin edusta

Kehämuurine pohjavahvistustöitä jatkettiin Vesiportin bastionista pohjoiseen kohta Kellobastionia siihen saakka missä muuri on rakennettu suoraa kallion päälle. Viimeiseksi korjattiin pääportin alue, siten että sen molemmilta puoliilta lähestyttiin yhtäaikaisesti oviaukon paikkaa.

Portin edustalla olevaa laituria purettaessa osoittautui, ettei se missään kohdassa ollut liitteessä kehämuuriin joka oli tiehän paalutuksen varassa. Paalutus jatkui yleensä muurin ulkopuolelle, juoksut seurasivat muurin reunaan. Laituria ei kuitenkaan purettu, joten paalutuksen ulkonema ei tullut esille. (Paalutukset ja hirsiristikot, vt. piirustus). Hirsiristikot olivat vinot, juoksut muurin suuntaiset, siteet itä-länsisuuntaiset. Hirret olivat verrattain paksut, n. 30 - 35 cm ja hyvin säilyneet, joten salvostapa oli melko hyvin nähtävissä. Pystypaalujen päällä oli yleensä juoksu ja sen päälle tuli muurin alta vinoittain sidehirsi joka jatkui laiturin sisään. Kehämuurin alaosan muodosti n. 120 cm paksu antura jonka alapinta oli tasossa + 76.50. Se ei ollut liitteessä laituriiin, ainoastaan pari alinta kiveä, oviaukon kohdalla, muodostivat eräänlaisen tartunnan.

Antuan yläosa oli laattakivistä muurattu. Tasojen + 77.30 ja 76.90 välillä oli muuraamaton kerros pienehköjä kiviä (vrt. leikkauspiirustus) ja tiilenkappaleita (6 x 14), kerros jatkui laiturikiveyksen alta anturan sisään. (vrt. piirros). Siitä alaspäin antura oli taas kookkaista kivistä muurattu paalutukseen asti. Paalutus: vrt. piirustukset. Muurin reunan ja sidehirsien alla oli yleensä kaksi rinnakkaista juoksua. Paaluja ympäröivä maa oli pääasiassa hiekkaa ja kiviä.

PÄÄPORTIN OIKEAN PILEN (KAAKKOISP.)
 ANTURAN KAIVANTO
 KAAVAMAINEN ESITYS MAAKERROKSISTA
 MUURIN ALLA.
 MK. 1:20

